

A Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság 2024. évi beszámolójának ismertetése*

**2024 report of the Hungarian National Authority
for Data Protection and Freedom of Information**

A Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság (NAIH) szokásos éves beszámolójának előszavában dr. Péterfi Attila, a hatóság elnöke mindig felhívja a figyelmet az elmúlt időszak legfontosabb témáira. Így történt ez a jelen esetben is. A mesterséges intelligencia (MI) adatvédelemmel kapcsolatos összefüggéseit a mostani beszámoló több fejezetében kiemelten tárgyalja. Az MI az utóbbi évtizedek legnagyobb technológiai vívmánya: a gépi tanulás, a természetes nyelvfeldolgozás és a képfelismerés révén radikálisan átalakítja a gazdasági és a társadalmi élet számos területét. Mind a technológiai innováció, mind a gazdaság jövője oldaláról meghatározó szerepet játszik, folyamatosan új kihívásokat, lehetőségeket teremtve a gazdaság és a társadalom szereplői számára.

Az Európai Unió (EU) 2024. június 13-án megalkotta a mesterséges intelligenciáról szóló rendeletet, amely uniós szinten egységesen definiálja az MI-rendszer fogalmát, és különböző szintű kötelezettséget állapít meg az MI előállítói, importálói és felhasználói számára. Az Európai Bizottság az illetékes nemzeti felügyeleti hatóságon felül kiterjedt intézményrendszert hoz létre, amelyek közé tartozik az EU mesterséges intelligenciát felügyelő hivatala, valamint az MI-vel foglalkozó Európai Testületi Tanácsadó Fórum, amely egy független szakértőkből álló tudományos testület. Az említett hivatal az MI-vel kapcsolatos szakértelmem központjaként a mesterséges intelligencia használata egységes európai irányítási rendszerének alapját képezi, szerepét a következőképpen foglalja össze a beszámoló: „Célzott fórumokon és szakértői csoportokon keresztül együttműködik a tagállamokkal és a szélesebb szakértői közösséggel, hozzájárul az egységes tagállami jogalkalmazáshoz, eszközöket, módszertanokat és referenciaértékeket

* A Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság 2024. évi beszámolójának elérhetősége: <https://www.naih.hu/ev-es-beszamolok>.

Az összefoglalót Lakatos Miklós, a Központi Statisztikai Hivatal ny. szakmai főtanácsadója állította össze.

dolgoz ki az általános célú modellek képességeinek és hatókörének értékelésére, valamint a rendszerszintű kockázatokkal járó modellek osztályozására, gyakorlati kódexeket hoz létre a tudományos közösség bevonásával, egyes jogsértéseket kivizsgál, iránymutatásokat és a Bizottságnak adott felhatalmazáson alapuló jogi aktusokat ad ki” (173. o.).

Jelentős feladat a jogalkotás számára az MI-rendelet és a GDPR adatvédelmi rendelet szabályainak összehangolása. Fő szabályként az EU Adatvédelmi Testülete kimondta, hogy az MI-vel kapcsolatos, a személyes adatokat érintő témáiban a GDPR-ben foglalt rendelkezés az irányadó, és a nemzeti adatvédelmi hatóságoknak lényegi feladatuk van e téma nemzeti szintű szabályozását illetően. A NAIH is tudatában van az MI-vel kapcsolatos ügyek vitelében való felelősséggel, ezért 2025 elején kivitelezte *„a már meglévő Tudományos (Forensic) Laborja mellett egy új MI labor létrehozását azzal a céllal, hogy hosszú távon saját erőforrások felhasználásával lehetővé váljon a speciális eszközöket és szakmai ismereteket igénylő MI-modellek hatékonyabb hatósági ellenőrzése, valamint a technológia jobb megértése érdekében kutatások végzése és az MI megoldások jogszerű gyakorlati hasznosíthatóságának vizsgálata” (176. o.).*

A beszámolóban az adatvédelmi ügyek kapcsán a korábbi alkalmakkor és a jelenlegi dokumentumban is az ismertetett ügýtípusok bemutatása következik. A politikát érintő ügyekben a hatóság állást foglalt a telefonos kampányok adatvédelmi kérdéseiről, az európai parlamenti és önkormányzati választások tapasztalatairól, a fotók politikai célú felhasználásáról a közösségi oldalakon. A NAIH beszámol arról is, hogy a korábbi választási kampányokhoz képest csökkent a beadványok száma. Ugyanakkor újra megfogalmazódott az a kívánság, miszerint a kampányt folytató szervezetek fokozottan ügyeljenek az állampolgárok tájékoztatásának kimerítő voltára, a személyes adatokat csak legális forrásból gyűjtés, a szimpatizánsi adatbázis építése kapcsán kiemelt szerepe van a célhoz kötöttség és az adattakarékosság elvének, az érintetti hozzájárulás átláthatóságának, felhasználóbarát visszakereshetőségének.

Az adatvédelemmel kapcsolatos rész foglalkozik továbbá a kiskorúakat, a közsférát és a magánszférát érintő adatkezelések jellemző kérdéseivel, a munkahelyi kamerás megfigyelések aktuális helyzetével. Ez utóbbi esetben a NAIH főleg azt kifogásolja, hogy olyan helyiségekben is üzemeltetnek kamerákat, ahol vagyonvédelmi szempontból nem indokolt, és probléma, hogy a kamerák látószöge olyan módon van beállítva, hogy sérthetik a dolgozók személyiségi jogait. Ezekben az esetekben is a NAIH figyelembe ajánlja az adattakarékosság elvének alkalmazását, és a kamerákat csak a vagyonvédelmi szempontból fontos helyiségekben és megfelelő látószög beállításával javasolja üzemeltetni.

A NAIH jelen beszámolójában is felmerült az a kérdés, hogy egy közszereplő meddig köteles túrni a magánszférájának megsértését: *„Egy közszereplő politikus*

családi házáról készített fotókat és a ház néhány építési e-napló adatát tették közzé a politikus hozzájárulása nélkül újságcikkekben. A Hatóság megállapította az adatvédelmi hatósági eljárásban, hogy a kérelmező politikus magánéletére vonatkoznak a cikkekben közzétett személyes adatai. Azonban magánéletének pontosan ez a szelete a közéleti vita tárgya: a közszereplők feltételezetten jogellenes építkezései mennyiben maradnak jogkövetkezmények nélkül, ehhez kapnak-e segítséget a döntéshozatali pozícióban lévő kapcsolataiktól. A kérelmező közszereplőként az általa kezdeményezett közéleti vitában számíthatott arra, hogy a vita tárgyával kapcsolatban hitelességét megvizsgálják és a vizsgálat eredményéről a nyilvánosságot tájékoztatják. Nem minden közéleti vita esetében számíthat arra egy közszereplő, hogy magánéletének bizonyos területei nyilvánosságot kapnak, azonban amikor az általa kezdeményezett közéleti vita tárgya egy közszereplő jogszerűtlen építkezése, azaz egy magánszférát érintő kérdés, akkor számíthat arra, hogy a saját építkezésének jogszerűsége, az ő magánéletének ez a szelete a közéleti vita részévé válhat” (69. o.). A hatóság megállapította, hogy a fenti, kifogásolt adatkezelési művelet jogszerű volt, mivel egy közéleti vitához kapcsolódott, és így ezt az adatkezelést a vitában részt vevő közéleti személynek el kellett fogadnia (NAIH-5261-2/2024).

A beszámoló ezúttal is részletesen foglalkozik a személyes adatok bűnüldözési, honvédelmi és nemzetbiztonsági célú adatkezelésével, a titokfelügyeleti eljárások adatvédelmi vonatkozású ügyeivel, és kitér az adatvédelmi incidensek témaköreire is. Ez utóbbival kapcsolatban megállapítja, hogy az incidensek száma csak csekély mértékben növekedett az előző évekhez képest, és nagy tömegű, sok személyt érintő adatszivárgás nem történt.

Az Európai Bizottság az átláthatóság és a közérdekű információhoz való hozzájutás érdekében új és részletesebb adatszolgáltatást javasolt a közfeladatot ellátó szervek részére, amelyet az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Infotv.) módosítása révén 2024. január 1-jétől Magyarországon is alkalmazni kellett. A beszámoló ennek az egy évnek a tapasztalatait foglalja össze. Elemzi a beérkezett adatokat, kitér arra, hogy a közfeladatot ellátó szervek milyen mértékben teljesítették a közérdekű adatkéréseket, továbbá e szervezetek egy részénél megvizsgálja a kötelezően előírt, a működéssel kapcsolatos közzététel gyakorlatát is. A közérdekű adatok kiadása kapcsán megállapítja, hogy némileg csökkent az elutasított kérelmek aránya. A beszámoló jelzi, milyen hiányosságok és elvárások vannak a vizsgált közfeladatot végző szervek közzétételi gyakorlatában: „Az Infotv. 1. mellékletében meghatározott általános közzétételi lista célja, hogy a közfeladatot ellátó szervek azon szervezeti, működési, gazdálkodási adatait, amelyeket a jogalkotó a proaktív információszabadság minimumaként meghatározott, az érdeklődők a szerv honlapján egy helyen összegyűjtve, minden szervnél könnyen meg-

található helyen, módon és tartalommal, gyorsan megtalálják. Általánosan jellemző – ugyanakkor nem elfogadható – gyakorlat az általános közzétételi lista adatainak a szerv honlapja különböző részein, elszórtan történő közzététele. Az sem elfogadható gyakorlat, ha az érdeklődő állampolgároknak kell kitalálniuk, hogy mi az a keresőszó, amelynek a segítségével egy, a lista adatai mellett más adatokat is tartalmazó adatbázisban rátalálnak az általános közzétételi lista egy adatára. Ennek ellenére a hatóság többször is találkozott ezzel a megoldással” (115. o.).

A hatóság e tárgyban lefolytatott monitoringozása első évének tapasztalatai alapján megállapításra került, hogy az ellenőrzött szervek közzétételi gyakorlata többségében javult, az ezzel kapcsolatos értékelést a hatóság a honlapján tette közzé.¹

A 2024. évi beszámoló is részletesen bemutatja az információs szabadsággal kapcsolatos ügyeket. Ilyen például a politikai tanácsadók személyes adatai nyilvánosságának kérdése. A kormányzati szereplők egy részének az volt a véleménye, hogy a politikai tanácsadók adatai nem minősülnek közérdekből nyilvános adatnak, ezért az ilyen irányú adatkéréseket nem teljesítették. A hatóság jelezte, hogy a politikai tanácsadók adatai közérdekből nyilvános adatok, és érvként lezögezte: *„A politikai tanácsadók kilétének nyilvánosságra kerülése az állampolgárok jogos érdeke, azért is fontos, hogy a társadalom meg tudjon győződni róla, hogy a miniszter döntéseit egy, a szakmájában elismert szakember tanácsára hozza-e, speciális ismereteivel, munkatapasztalataival képes-e, tudja-e, és hogyan segíteni ezen szervek munkáját, és ezáltal szolgálja-e a társadalom érdekeit, hiszen a Minisztériumokban megszülető döntések minden állampolgár életére, akár közvetlenül, akár közvetetten, hatással vannak” (125. o.).*

Már a 2023. évet értékelő beszámolóban is szó volt arról, hogy az Infotv. előírásai szerint a közérdekből nyilvános adat kiadását két újabb elutasítási okból lehet megtagadni, mégpedig abból, hogy az adatkezelőnél a kért adat nem található, és begyűjtése aránytalanul nagy terhet róna az apparátusra, valamint abból, hogy a kért információ megvan az adatkezelőnél, de feldolgozása lényegében új adat előállításának minősülne. Ennek a két új elutasítási oknak az alkalmazása 2024. január 1-én lépett hatályba. A hatóság azzal az esettel kapcsolatban is kifejtette véleményét, amikor az adatkezelőnél a kért adat nem található, de az adatkezelő tudja, hogy a kért információ mely intézmény kezelésében van: *„A Hatóság az erre vonatkozó Ajánlásban fejtette ki álláspontját, melynek követését a gyakorlatban elvárja az adatkezelőktől is: abban az esetben, ha a közfeladatot ellátó szerv nem kezeli a megismerni kívánt adatot, az Infotv. 30. § (2a) bekezdés a) pontja szerinti elutasítás mellett – amennyiben rendelkezik erre vonatkozóan*

¹ <https://naih.hu/monitoring-jelentesek-menu-heading/kozzeteteli-gyakorlatot-erinto-monitorig>

ismerettel – tájékoztatni köteles az adatigénylőt a megismerni kívánt közérdekű/közérdekből nyilvános adat tényleges adatkezelőjének kilétéről” (133–34. o.).

Az új adat előállításának problémájával a Kúria is foglalkozott: „Kúria Pfv. 20.275/2024/4. – új adat előállítása; önmagában az elektronikus iratkezelő rendszer alkalmatlansága nem szolgálhat alapul az adat megismerése iránti igény megtagadásához. A közfeladatot ellátó szerv kezelésében lévő ügyiratokból a közfeladatra vonatkozó adatok kikeresése nem minősül új adat előállításának, amennyiben ez nem igényli a kezelt adatok jogi értékelését, az általa kezelt adatok összevetése útján új, minőségileg más adat előállítását. Önmagában az adatigény teljesítéséhez szükséges többletmunka nem szolgál alapul az adatigény elutasításához” (161. o.). E kúriai döntésnek igen lényeges eleme, hogy a közérdekű adatigény teljesítéséhez szükséges többletmunkára történő hivatkozás nem szolgálhat alapul az adatigény elutasításához.

A közérdekű adatkiadás megtagadási okaként gyakran szerepel az az indok, hogy a kért adat döntés-előkészítést szolgál, és amíg a döntés nem születik meg, addig a kért információ nem adható ki, mert az adatkiadás megzavarná a döntés-előkészítés folyamatát. Ezzel kapcsolatban is állást foglalt a Kúria: „Kúria Pfv. 20.092/2024/5. – a közérdekű adat kiadásának megtagadásánál nem elegendő általánosságban hivatkozni a döntés-előkészítésre. Közérdekű adat kiadására irányuló perben az adat kiadása megtagadásának indokait az adatkezelő köteles bizonyítani. Ha a kiadni kért adat egyidejűleg több közfeladatot ellátó szerv birtokában is van, az adatigénylő felperes választhat abban, hogy az adat kiadását melyik szervtől kéri, az adat birtokosai nem alkotnak kényszerű pertársaságot. Ha az adatkezelő a kiadás megtagadásának indokaként döntés-előkészítésre hivatkozik, az nem lehet csupán formális előadás, meg kell jelölnie, hogy konkrétan milyen további döntés megalapozását szolgálják a kiadni kért adatok, illetve az adat megismerése a közfeladatot ellátó szerv törvényes működési rendjét, vagy feladat- és hatáskörének illetéktelen külső befolyástól mentes ellátását mennyiben veszélyeztetné (162. o.).

A közérdekű adatkiadás elutasítási okai közül többször előkerül, hogy a kért információ azért nem adható ki, mert sérti az adatkezelőnek az üzleti titokhoz való jogát. A NAIH egy beadvány kapcsán újra leszögezte, hogy „az igényelt szerződés üzleti titoknak minősülő adatait külön-külön meg kell vizsgálni és megalapozottan megállapítani, hogy pontosan melyek azok az üzleti titoknak számító adatok, amelyek nyilvánosságra hozatala aránytalan érdeksérelmet okozna a gazdasági társaságnak. Főszabály szerint a közpénzekre és az állami vagy önkormányzati vagyonnal való gazdálkodásra vonatkozó adatok nyilvánosságához fűződő közérdek megelőzi az üzleti titok védelmét [NAIH-9574/2024.]” (142. o.).

A beszámolóban az információs szabadsággal foglalkozó fejezete a továbbiakban szól a környezeti adatok nyilvánosságáról, a gazdasági társaságok adatkiadá-

si gyakorlatáról, a hatóság által e tárgyban kiadott ajánlásairól, a konzultációs ügyekről, az Alkotmánybíróság és a bíróságok legfontosabb adatnyilvánosságot érintő döntéseiről, a titokfelügyeleti eljárásokról.

A beszámoló fontos részét képezi az a fejezet, amely ismerteti a NAIH együttműködését az Európai Unió társhatóságaival, és szól a NAIH nemzetközi ügyeiről. A NAIH együttműködik az Európai Adatvédelmi Testülettel, az Alapjogi Ügynökséggel (FRA). Ezenkívül a beszámoló áttekintést ad a GDPR alapján történő nemzetközi együttműködésről, a bűnügyi és igazságügyi kapcsolatokról, ismerteti az Európai Unió Bíróságának adatvédelmi tárgyú ítéleteit.

A beszámoló külön fejezetben tárgyalja a hatóság peres ügyeit, amelynek lényege, hogy a hatóságnak 2024-ben a Fővárosi Törvényszéken, illetve a Kúrián 35 lezárt peres ügye volt. A hatóság ebből 22 esetben abszolút pernyertes lett, és mindössze 6 pert vesztett el. A NAIH részt vett a jogalkotásban is, oly módon, hogy véleményezte az érdekkörébe tartozó jogszabálytervezeteket, ezek közé tartozott például a digitális államról és a digitális szolgáltatások nyújtásáról összeállított törvénytervezet, az MI végrehajtását szabályozó rendelettervezet. A beszámoló immár szokásos módon a hatóság 2024. évi gazdálkodásának bemutatásával zárul.